

Programul managerial pentru perioada 2012-2016

în cadrul Facultății de Teologie Romano-Catolică,

Universitatea "Al.I.Cuza", Iași

Candidat la funcția de decan:

Prof. univ. dr. pr. Emil DUMEA

1. Teologia, de ce, pentru ce, pentru cine?

Fiind această facultate cu profil teologic, consider că este necesară o scurtă reflecție asupra obiectului ei predilect de studiu și cercetare, adică teologia. Teologia este știința care se fundamentează pe Sfânta Scriptură și pe învățătura oficială a Bisericii și vorbește oamenilor despre Dumnezeu și despre creatura lui predilectă, adică omul. Relația dintre om și Dumnezeu, sau s-o numim ”aventura divino-umană”, este consemnată în mărturiile istorice, dar mai ales în conștiința umană de când este lumea lume, sau mai precis de când este cunoscută ca atare, iar dimensiunile acestui raport divino-uman ale cărui limite nu sunt cunoscute, așa cum nu sunt cunoscute (dacă sunt) cele ale universului. Putem vorbi despre o fascinație a sacrului întrupat în ființa umană, în mintea și voința căreia se reflectă chipul și imaginea Celui de Sus. Prin credință și rațiune, luminată de prima, ajungem în fața Celui de Sus, urcând probabil câteva trepte pe o scară ce duce la El, dar nimeni nu știe câte trepte are această scară.

Itinerarul minții ce urcă spre Cel de Sus, Atotputernicul, a toate Creatorul, Judecătorul cel drept, etc., aparține mai ales începuturilor reflecției umane despre cel în fața căruia trebuie să te pleci la pământ și să-ți acoperi fața. Această orientare este mai apropiată de lumea Orientului, creștină sau necreștină.

Occidentul a fost și este mai îndrăzneț în aventura spre Dumnezeu. Omul caucazian și mai precis homo europeus, ca și Prometeu, vrea să ”fure” ceva din prerogativa lui Dumnezeu (cunoașterea=putere), și pentru aceasta și-a ridicat fruntea sus, deschizându-și larg ochii spre cer, pentru a vedea și înțelege ”lucruri pe care ochiul nu le-a văzut și urechea nu le-a auzit și la inima omului nu s-au suit” (1 Cor 2, 9). În vitraliile catedralelor citim și această tentativă a omului de a pătrunde în tainele lui Dumnezeu, dar vedem și lumina de sus care pătrunde prin ele pentru a lumina multicolor chipul omului care gândește și se roagă cu mâinile deschise, întinse spre cer.

2. Facultatea de Teologie Romano-Catolică: identitate și misiune

În humus-ul creștin european s-au născut școlile mănăstirilor, ale catedralelor și apoi facultățile de teologie din cadrul universităților medievale. În ele s-a vorbit și s-a scris atât de mult, încât astăzi nu putem ști nici numărul autorilor și nici cel al cărților scrise. Și pe pământul României a existat de la începuturile organizării Bisericii Catolice un învățământ organizat în școli, licee și facultăți. Ne gândim la faptul că la originea universității Babeș Bolyai stă un colegiu al iezuiților (din 1581), sau în istoria învățământului catolic din Moldova, la Iași, există o școală a iezuiților polonezi din secolul al XVII-lea, unde limbile de predare erau româna și latina. În anul 1886 este înființat la Iași Seminarul diecezan "Sf. Iosif" pentru formarea preoților catolici, devenit apoi Institutul Teologic Romano-Catolic.

Biserica Romano-Catolică din Moldova a ajuns demult la o fază de maturitate din toate punctele de vedere, iar pe planul învățământului superior se simțea nevoia unei instituții de învățământ care să răspundă la cererile multor tineri catolici de a avea acces la o cultură superioară specific catolică. Facultatea de Teologie Romano-Catolică Didactică din cadrul Episcopiei Romano-Catolice de Iași, ce își începuse activitatea în anul 1991, a reprezentat o etapă importantă în acest mers înainte al tineretului catolic studios din Moldova. De pe băncile acestei facultăți s-au ridicat deja sute de persoane, dintre care aproximativ o sută cincizeci sunt astăzi învățători sau profesori de religie în școlile statale din Moldova. Actuala facultate reprezintă o maturizare a fostei facultăți, o prezență stabilă juridic și organizatoric a unei instituții de învățământ universitar statal cu specific religios catolic.

Facultatea de Teologie Romano-Catolică din cadrul Universității "Al.I.Cuza", înființată în anul 2002, se află în colaborare, pentru disciplinele teologice, cu Institutul Teologic Romano-Catolic din Iași, iar pentru cele sociale, lingvistice și psiho-pedagogice cu alte facultăți ale aceleiași universități. Ea își asumă misiunea de a răspunde prompt și competent cerințelor didactice, sociale și pastorale, valorificând tradiția școlii catolice

universale, cea a Institutului Teologic Romano-Catolic și a Universității "Al.I.Cuza", pentru a promova deschiderea spre comunitatea academică internațională.

În afară de locul facultății în cadrul învățământului universitar românesc și european, facultatea are menirea creării unei intelectualități catolice locale, care să colaboreze la promovarea binelui integral al persoanei umane.

Voim ca noile generații să reia și să poarte mai departe idealurile iluștrilor noștri înaintași, contribuind astfel la refacerea chipului cultural creștin al Europei, al unei Comunități Europene în cadrul căreia steaua României să strălucească cu îndreptățită mândrie și splendoare pe steagul albastru al Europei unite.

O altă misiune a facultății o reprezintă colaborarea academică și ecumenică cu Facultatea de Teologie Ortodoxă din cadrul aceleiași Universități și sperăm ca în viitor această colaborare să devină mai mare. Importantă este apoi colaborarea la nivel didactic și de cercetare științifică cu facultățile socio-umaniste din universitate, pentru a analiza, dezbate și aprofunda atâtea zone ale științelor și probleme actuale în care teologia și gândirea creștină în general sunt chemate să lucreze în comun cu științele laice; întrebări referitoare la existența lui Dumnezeu, originea și destinul omului, sensul vieții și multiplele probleme legate de existența umană în general, modele și idealuri în societatea actuală, toate acestea și multe altele cer o analiză și un răspuns competent inspirat din rațiunea umană și din revelația divină în același timp. Si cred că noi nu ne putem subtrage de la această chemare, în acest timp confuz dar și privilegiat al istoriei.

O altă misiune a facultății este aceea de a asigura un cadru legal, civil, formării teologice a viitorilor preoți. Începând cu anul academic 2009-2010, studenții din anul I s-au înscris în cadrul facultății, alegând specializarea de teologie romano-catolică pastorală, rămânând în același timp seminariști ai Seminarului major diecezan "Sf. Iosif" din Iași.

Dorim să precizăm câteva dimensiuni și meniri ale acestei noi specializări care nu se adresează doar viitorilor preoți, ci în egală măsură preoților care au absolvit deja studiile teologice în ciclul de licență, persoanelor consacrate sau laicilor, în primul rând catolici, dar nu numai catolici, ci și oricărei persoane care dorește o formare teologică

profundă catolică. Facultatea, în parteneriat cu Institutul Teologic Romano-Catolic, se adresează tuturor, oferindu-le posibilitatea aprofundării studiilor filosofico-teologice în toate ciclurile de învățământ universitar: licență, masterat și în viitor, doctorat, pentru viitorii clerici, pentru clericii diecezani sau călugări, și pentru laici. Credem că în actualul context, mulți clerici ce au obținut diferite diplome de studii în țară sau străinătate pot continua sau perfectă studiile lor în această instituție statală, obținând diplome universitare ale statului român care să fie apoi recunoscute și de autoritățile bisericești competente. Facultatea oferă posibilitatea urmării de cursuri pentru persoanele consacrate, dascăli sau viitori dascăli și pentru atâtea persoane care au o misiune deosebită în structurile bisericii noastre locale.

3. Contextul în care se găsește facultatea și problematici actuale

Prezentă în universitate, facultatea noastră simte din plin efectele mersului sinuos, neclar și fragmentat al societății și timpurilor actuale. Purtăm cu toții tarele fostului regim comunist, și nu suntem sănătoși instituțional și nici etic, moral. Nu-mi este încă suficient de clar în ce măsură astăzi universitatea și bisericile sunt deasupra neputințelor și spiritului mercantil și materialist ce-l resimțim peste tot. Însă sunt profund convins că ambele (universitatea și biserica) au menirea în ființa lor de a fi faruri de lumină și viață intelectuală și morală pentru studenți și pentru societate în ansamblul ei. Consider o normalitate prezența în universitate a celor două facultăți de teologie și cred că menirea lor este nu numai de a reprezenta anumite strategii sau scopuri didactice și științifice ale celor două biserici surori, dar și de a contribui la promovarea unui larg orizont al cunoașterii adevărului, pus în slujba omului, dincolo de orice apartenență confesională a acestuia, sau chiar fără o apartenență confesională declarată.

Fiindcă istoria nu face salturi și nicidecum nu se poate face abstracție de ea, consider că facultatea noastră, ca și cele socio-umaniste în general au și misiunea de a contribui la armonizarea tensiunilor generate de trecutul recent și cele prezente care cumva, deplângând trecutul, îl ignoră în consecințele lui pentru prezent, aruncând generația actuală într-un viitor nesigur și care vrea să globalizeze totul, chiar și conștiința individuală, unică a persoanei umane.

Există apoi o altă tensiune ce trebuie analizată și anume aceea între sistemul instituțional educațional și de cercetare și individ. În ce măsură instituția servește promovarea integrală a individului, în cazul nostru a studentului, și în ce măsură acesta din urmă trebuie să servească sistemul? Între instituție și persoană există un echilibru instabil, și acesta generator de tensiuni și consumator de energii care ar putea fi canalizate cu mai multă înțelepciune spre un bine superior al ambilor ”parteneri”. Am impresia că în spațiul balcanico-bizantin în care suntem, cu evidente deschideri spre vest, se înțelege, prea adesea statul încearcă să stoarcă bani de la cetățean, și tot prea adesea acesta

încearcă să eludeze legile statului și să profite de pe urma lui, iar această realitate o constat și în universitate. Studentul este tentat să înșele profesorul și învățământul în sine și nu-și dă seama că așa își face sieși un mare deserviciu, dar, din păcate, această atitudine a deprins-o nu numai de la ceea ce este rău în stat și societate, dar și în universitate. De exemplu, nu înțeleg tentația de a face rabat de la calitate în actul de predare și evaluare și de a acorda diplome de absolvire a studiilor multor persoane insuficient pregătite. Cred că facultatea noastră, și prin profilul ei moral, are și rolul de a contribui la însănătoșirea mentalităților și atitudinilor față de știință și de instituția universitară.

Consider apoi nesănătoasă ideea unei legături atât de strânse între piața muncii, angajabilitate, mobilitate profesională și universitate. Dacă în piața muncii, astăzi nu mai este decât foarte puțin loc pentru culturile clasice, aceasta nu înseamnă că ele nu mai sunt importante și că ar trebui să fie trimise în muzeul universității, unde să fie privite ca niște relicve ale unui trecut mort. Științele în sine nu sunt importante în primul rând în funcție de cum sunt percepute pe o piață a muncii schimbătoare și nesigură și într-o societate pe care Einstein o considera cu doar două dimensiuni, lungime și lățime, lipsindu-i cea de-a treia, esențială de altfel, profunzimea. Suntem afectați în măsură prea mare de relativism și utilitarism pragmatic, aproape cinic. Universitatea și facultatea noastră sunt importante astăzi pentru a contribui la stabilitatea și profunzimea de care omul are nevoie, pentru o promovare a binelui său integral și pentru o armonizare în ființa lui între ratio și fides, între rațiune și credință, componente fundamentale care îl definesc și-l ajută să depășească contingentul, efemerul.

În contextul lumii globalizate și post moderne în care România este mereu mai antrenată, trebuie promovată identitatea persoanei umane și importanța comunicării reale interpersonale a valorilor umane și teologice care construiesc dimensiunea profundă și autentică a omului deschis ființial spre transcendent. Anonimatul, eficientismul de moment, fragmentarea gândirii, încătușarea omului în tehnicile de comunicare și de informare (a se citi și manipulare), cu toate aceste aspecte facultatea trebuie să se

confrunte în angajamentul ei de a fi utilă acum și aici, acestor studenți și acestor persoane cu care direct sau indirect intră în contact. Pentru realizarea acestor obiective, trebuie promovată mai mult forma de predare-învățare interactivă, ca și implicarea mai mare a altor factori de răspundere și de formare precum familia, școala, biserica și alte instituții de cultură și promovare umană. Considerăm că atenția și timpul studenților au fost prea mult acaparate de locurile de divertisment sau de socializare de suprafață, sau de monitoarele calculatoarelor conectate în rețeaua-caracatiță a internetului.

Alături de formarea mea teologică, stă cea istorică, iar în ultimele decenii s-a adăugat cea didactico-pedagogică, cea a cercetării științifice și cea managerială. Toate împreună îmi spun că această facultate are nevoie de o reflecție mai profundă asupra identității sale și a rolului în universitate, pentru biserică și pentru societatea de astăzi în general. Cred că după acești 10 ani de existență în care, cu mult sprijin (evidențiez acest aspect foarte important) din partea conducerii universității și nu numai, primii pași au fost parcurși, pași de pionierat. Acum am ajuns la faza reflecțiilor cu un ochi privind în trecutul recent și cu celălalt spre viitor. Este nevoie de o analiză calmă, profundă și înțeleaptă a locului și menirii ei. Iar în această analiză este nevoie de un timp mai mare de dezbateri în contextul universității. Instituțional, viitorul acestei facultăți și creșterea ei depind de o mai profundă cunoaștere a ei, folosindu-se toate posibilitățile de colaborare din universitate, atât la nivel didactic, cât și de cercetare. În egală măsură, este nevoie de o colaborare mai strânsă între facultate și diferite instituții sau componente ale bisericii catolice locale, în primul rând cele de învățământ, pentru a promova mai eficient învățământul și cercetarea teologică și cea în domeniul asistenței sociale.

Ceea ce am învățat, printre altele, în anii de când sunt angajat al universității în această facultate, este faptul că aceasta trebuie să fie înțeleasă și promovată de către toți, responsabili ai universității și ai bisericii, ca o instituție de formare (pe o platformă teologică catolică, la care se adaugă în bună măsură componentele de asistență socială, didactice și psiho-pedagogice) a tinerelor generații pentru a deveni oameni și creștini autentici, de avangardă pentru lumea prezentă. Dacă în perioada comunistă religia era

considerată ca opiu al popoarelor, acum ea nu trebuie să devină doar mijlocul de realizare a unor interese confesionale, ecleziastice sau doar o completare fără mare profunzime a componentelor unei adevărate universități, ci trebuie să devină bază pentru libertățile omului, conducându-l spre adevărul care îl va elibera din sclaviile prezentului, instituționalizate nu de ideologii radicale de stânga sau de dreapta, ci de "eurodivinitate", de tehnicile manipulării și ale pierderii identității naționale, etnice, culturale sau religioase. În comparație cu trecutul, când religia era adesea aservită intereselor de stat, ea este astăzi chemată să fie în slujba omului concret, alimentându-i rădăcinile pentru a avea energii suficiente să construiască un viitor care să-l reprezinte în dubla lui dimensiune: cetățean al acestui pământ și al cerului, ale cărui porți este chemat să le deschidă aici și acum, colaborând cu Cel ce este Calea, Adevărul și Viața, Isus Cristos, unicul răscumpărător al omului.

Fiind apoi, geografic vorbind, la intersecția marilor culturi, civilizații și religii ale Europei, facultatea trebuie să promoveze comunicarea științifică între catolicism și ortodoxism, între latinitate și slavism, promovând o mai bună respirație a Europei cu cei doi plămâni ai ei, unul ce vine de la Atlantic până la Carpați și Balcani, și un altul ce merge apoi până la Urali. Cred în reconstrucția unei noi Europe, și dacă demografic centrul de interes al lumii s-a mutat pe continentul latino-american, sau în Extremul Orient al Indiei și Chinei, cultural vorbind cred că Europa va rămâne la cârma culturii universale. Bătrânețea demografică a Europei este suplinită de enorma ei bogăție culturală și civilizatoare, și de acest patrimoniu toate continentele au beneficiat și vor beneficia. Pentru a fi mai vrednici de înaintașii noștri și pentru a fi mai utili atât generației prezente cât și celor viitoare, este nevoie însă de o gândire mult mai suplă și mai deschisă spre universal, iar Creștinismul prin nota lui fundamentală care este catolicitatea, poate colabora la realizarea visului unei lumi mai bune și mai drepte, în care libertățile și drepturile fundamentale ale tuturor oamenilor, egalitatea și fraternitatea să fie pilonii pe care să se sprijine lumea nouă.

4. Obiective și activități

Obiective principale

- a. În primul rând, trebuie continuată activitatea didactică, cercetarea științifică și toate acele activități extracuriculare ce vizează formarea integrală a studenților.
- b. În egală măsură, tot ca scop prioritar este necesară participarea mai amplă a Institutului Teologic Romano-Catolic din Iași și a altor instituții ale Bisericii Catolice la promovarea unei cercetări științifice catolice proprii, dar și a cercetării interdisciplinare cu domeniile socio-umanistice.

Activități

- a. Mărirea numărului personalului didactic din facultate;
- b. Completarea personalului din Departamentul de Cercetare;
- c. Promovarea unui proiect de cercetare sau de formare continuă a personalului didactic și de cult din cadrul Diecezei Romano-Catolice de Iași și atragerea de fonduri;
- d. Elaborarea a două proiecte de cercetare. Unul în colaborare cu Institutul Teologic Romano-Catolic și Episcopia Romano-Catolică de Iași, iar celălalt în colaborare cu câteva facultăți socio-umaniste din cadrul universității noastre.
- e. Lărgirea cooperării științifice cu instituții de formare, cercetare și de cultură ale Bisericii Catolice locale sau universale prin organizarea de manifestări științifice comune, publicarea de cărți, studii, articole, etc.
- f. Găsirea unor modalități practice de implicare a studenților în activitatea de învățare și de cercetare pentru o mai bună pregătire a lor în vederea inserării în piața muncii, în activități ale Bisericii și ale societății civile.
- g. Promovarea facultății în mediul local și în cel internațional.

Emil DUMEA

Iași, martie 2012